APPENDIX – 3

SUBHĀṢITAS (EPIGRAMS)

निर्दोषाऽप्यगुणा वाणी न विद्वज्जनरञ्जिनी ।
पतिव्रताऽप्यरूपा स्त्री परिणेत्रे न रोचते ॥मधुराविजयम्-१.१९॥

गुणं विहाय काव्येषु दुष्टो दोषं गवेषते ।
वनेषु त्यक्तमाकन्दः काको निम्बमपेक्षते॥मधुराविजयम्-१.२०॥

तार्किका बहवस्सन्ति शाब्दिकाश्च सहस्रशः ।
विरलाः कवयो लोके सरलालापपेशलाः ॥मधुराविजयम्-१.२२॥

करोति कीर्तिमर्थाय कल्पते हन्ति दुष्कृतम् ।
उन्मीलयति चाह्लादं किं न सूते कवेः कृतिः ॥मधुराविजयम्-१.२३॥

स्वादुपुष्परसास्वादे कः प्रेरयति षट्पदम् ॥मधुराविजयम्-१.२४॥

आज्ञाधरैर्यत्र जनैरमुष्य निष्पीड्यते नीरसमेव यन्त्रे ॥रघु.-१.३४॥

पठितुं किमभिज्ञपण्डितौघात् सरहस्यं नवमेव शब्दजातम् ॥रघु.-२.९॥

नियमान्न परित्यजन्नि नित्यान्धरणौ भूपतिरेव धर्महेतुः ॥रघु.-२.५०॥

अभजन्त तदक्षितां यदन्तर्बलवन्तं शरणं भजन्ति सर्वे ॥रघु.-२.५३॥

अपरस्तु तदङ्कितां यदन्तर्बलवत्प्राप्यपदं भजेत्किमन्यः ॥रघु.-२.५५॥

अधरीकुरुते तदद्य चन्द्रः परिभूतः परिभूयते जगत्याम् ॥रघु.-२.५६॥

विना तपोभिर्विविधैर्जगत्यां भजन्ति के वा सुतरूपभाग्यम् ॥रघु.-६.२८॥

गुरोर्भवानेव गुरुर्धरापते भवत्समानो भविता कथं सुधीः ॥रघु.-८.३६॥

धीरोदात्तो देवतान्यस्तभारः शौर्योपेतः सत्यसंधो दयालुः ।
त्यागी विद्वान्दीनरक्षाधुरीणो भूमीपालः पूज्यते भूतलेस्मिन् ॥रघु.-८.३८॥

तूष्णीं स्थिताः किल जने विपरीत दैवे ।
नूनं भवन्ति बत साधु जनाश्च वामाः ॥सं.गो.१.५॥

चक्रायुधेन भवता परिरक्ष्य सम्यग् व्यक्तीकृतैव निजमित्रजनेषु मैत्री ॥सं.गो.१.१०॥

दन्तीन्द्रमस्तकविदारणचण्डशौर्यान्
कण्ठीरवान् समतिगच्छति किं शृगालः ॥सं.गो.१.१८॥

प्रकाशरूपेऽपि च यत्र नित्यं परः परानन्दरसप्रवाहः ॥सं.गो.२.४॥

श्रये कं त्वत्त्यक्ता? भवजननि! देहीति शरणम् ॥भावाञ्जलि॰॥

कदा द्रक्ष्याम्यम्बां निखिलभयशोकार्तिशमनीम् ॥भावाञ्जलिः॥

भवेत्कांक्षापूर्तिर्यदि भवति कारुण्यमहिमा ॥भावाञ्जलिः॥

वन्दे मूषकवाहनं गणपतिं शार्दूलविक्रीडितम् ॥भावाञ्जलिः॥

मधुरसमिव साक्षात् मूर्तिमन्तं व्रजन्तं मदनमदनशीलं नौमि हर्षप्रलीलम् ॥भावाञ्जलिः॥

चन्द्रार्कवह्निषु च यत्प्रभया प्रकाशो भूयः प्रणम्य तमहं शरणं श्रयामि ॥भावाञ्जलिः॥

निशिदिवापि जपामि नमामि च । वितर मे करुणामयि! भारति! ॥भावाञ्जलिः॥

हृदन्धकारे मम शारदे! त्वया रविर्निजालोकमयः प्रकाश्यताम् ॥भावाञ्जलिः॥

क्षणं हास्यज्योत्स्नां वितर मानिनी मे, तृषां चापनय राधिके! रागरूपे! ॥भावाञ्जलिः॥

विषयसमीरे सरसि गभीरे विहरति मानसमीनः ॥भावाञ्जलिः॥

कल्पवृक्षसमो दाता माता च सर्वप्राणिनाम् ।
ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशे तिष्ठति सदा ॥अर्चनम्॥

शङ्करं शङ्कराचार्यं तत्त्वज्ञं कर्मयोगिनम् ।
गोप्तारं संस्कृतेर्धीरं वन्दे वेदान्तज्ञानदम् ॥अर्चनम्॥

संस्कृतशिक्षा हि मोदप्रदा संस्कृतशिक्षा हि मुक्तिप्रदा ।
आर्याणां सा जनवाणी सा असौ हिं राष्ट्रीया भाषा ॥अर्चनम्॥

यस्याः पठनमात्रेण व्याधयो विविधा हि नः ।
नश्यन्ति मन्त्रतुल्या सा पावनी दत्तबावनी ॥अर्चनम्॥

समेषां मानवानां या ज्ञानकर्मप्रबोधिनी ।
भक्तिरसवती गीता कृष्णेन समुदाहृता ॥अर्चनम्॥

ज्ञानस्य परमा काष्ठा कर्मणः परमं फलम् ।
तत्सर्वं भक्तियोगस्य कलां नार्हति षोडशीम् ॥अर्चनम्॥

वीरश्रीः रणचण्डी च झांसीराज्ञी मनस्विनी ।
भास्वती राष्ट्रभक्तिः सा वंदनीया युगंधरा ॥अर्चनम्॥

FLORA AND FAUNA

Following list contains the names of flowers, creepers, plants, trees, etc found in the *Kāvyas* studied by me.

FLORA

Abja	Kera	Pārijāta
Ambuja	Kesara	Pātala
Aravinda	Ketaka	Padma
Aśoka	Kramuka	Panasa
Bakula	Kumuda	Pañkaja
Campaka	Kunda	Payoja
Candana	Kuvalaya	Payoruha
Cūtavāṭa	Mākanda	Rambhā
Gandhafalī	Mālatī	Rasāla
Īkṣu	Makaranda	Sāla
Jalajāta	Mallikā	Śāli
Japākusuma	Nāgakesara	Śiriṣa
Kadali	Nārikela	Tāmbula
Kalama	Navacampaka	Tamāla
Kamala	Navakiṁśuka	Tulasīdala
Karpūra	Nimba	Utpala

Following list contains the names of Birds and animals found in the *Kāvyas* studied by me.

FAUNA

Aśva
Bhṛṅga
Cātaka
Cakora
Cakravāka
Dantāvala
Gaja
Gandhanāga
Hariṇa
Heṣin
Ībha

Kalahaṁsa
Kaṇṭhirava
Kariṇa
Kastūrī Hariṇa
Kira
Kokila
Kuñjara
Marāli
Mayūra
Raṅku
Saindhava

Śafara
Śikhaṇḍina
Śikhin
Śṛgāla
Siṁha
Sindhura
Sukara
Turaṅga
Vṛṣa